

Istoria patriei, izvor de inspirație în muzica noastră contemporană

de Dr. Vasile TOMESCU

Generoasă sursă de inspirație pentru creația barzilor anonimi ca și pentru numeroase cîntece, cantate, oratorii, poeme simfonice, simfonii, opere, operete și balet realizate de compozitorii din trecut și de azi, tema istorică a fost înțeleasă și promovată din totdeauna în cultura noastră muzicală în accepțiunea ei militantă, patriotică și umanistă. În folclor ca și în literatura și arta românească din toate epocile, apelul la valorile istoriei naționale a constituit nu un procedeu de conjunctură, o atitudine de moment, o deviză de școală artistică și de epocă, ci o permanență, o trăsătură care înmănunchiază într-o concepție unică, într-un crez comun, pe toți exponenții creației și vieții spirituale din țara noastră. Departate de orice spirit arhaizant, de orice tendință de reconstituire paseistă, excursul în istorie înseamnă în mod programatic un vibrant act de actualizare a înaltelor virtuți ilustrate de poporul român în lupta sa pentru eliberare națională și progres social, a virtuților întruchipate de marile figuri ale eroilor, ale conducătorilor acestei lupte, de toți cei care au pus mai presus decît viața lor însăși, libertatea și înflorirea acestui pămînt.

S-a spus pe bună dreptate despre baladă și doină, despre colindă și bocet, despre joc și strigătură că ele exprimă istoria nescrisă a neamului, concretizînd în versuri și vîersuri pagini de vitejie pe care bătrînii cronicari le-au făcut nemuritoare, punînd în slova lor tot atîta patos și culoare de epocă. Acesta este izvorul viu al istoriei noastre, care perpetuează, împreună cu întreaga civilizație materială transmisă de înaintași, gloria trecutului național, din putere de lege atributelor fundamentale ale ființării poporului român pe aceste meleaguri: vechime, continuitate și originalitate.

Preluînd tradiția cîntecelor care proslăveau faptele lui Ștefan cel Mare, cîntece semnalate la începutul veacului al XVI-lea pînă la Veneția și trăind puternic în conștiința muzicală a poporului nostru, după mărturia unui d'Hauterive care le-a întîlnit în secolul XVIII, preluînd de asemenea tradițiile baladei haiducești și antiotomane, ale cîntecului solemn cu care barzii populari însoțeau intrarea în Alba Iulia a lui Mihai Viteazul, preluînd tradițiile cîntecului de luptă ale clasei muncitoare, predecesorii muzicii noastre moderne, de la Anton Pann pînă la Flechtenmacher, Mureșianu, Porumbescu, Musicescu, Kiriac, Vidu, Dima, Cucu au cultivat cîntecul patriotic și creația vocal-simfonică și muzical-dramatică inspirată din lupta pentru Unire și pentru Independență, precum și din mișcarea de eliberare a claselor asuprite. Jertfa sublimă a eroilor neamului, cri-

tica nedreptei orînduirii sociale din trecut, frumusețea plaiurilor natale, noblețea sufletească a poporului care și-a făurit istoria înfruntînd cu bărbăție toate furtunile ei — iată teme ce străbat creația noastră muzicală în perioada modernă a afirmării sale, începînd cu acele pietre de hotar care sînt *Poema Română* și *Rapsodiile române* compuse de George Enescu la întîlnirea secolului trecut cu secolul nostru. Cît de puternic palpită în cea de a doua rapsodie enesciană legenda lui Ștefan aflat în fața Cetății Neamțului, înflăcărîndu-ne de patriotism, de istorie națională ! Cît de viu nuanțată psihologic și muzical este figura lui Alexandru Lăpușeanu în opera cu același nume realizată de Alexandru Zirra după impresionanta navelă a lui Costache Negruzzi !

Pornind de la această bogată experiență a generațiilor de creatori în frunte cu Enescu, Jora, Drăgoi, Andricu, Chirescu, Cuclin, Negrea, Paul Constantinescu, muzicienii epocii contemporane au pus în valoare cu dăruire și cu o remarcabilă măiestrie tematica istorică, conferindu-i o puternică semnificație actuală, prin însuși adevărul că istoria noastră din toate epocile cunoaște astăzi marea sa împlinire, înalta finalizare a destinului său. De aceea vom putea distinge în muzica românească contemporană, inspirată din trecutul istoric, trei ipostaze unite într-un flux comun al desfășurării și într-un sens comun al mesajului : a) tema istorică considerată pe un ambitus cronologic vast, pornind de la geneza poporului nostru și ajungînd pînă în etapele constituirii statului român independent și unitar ; b) tema istorică a glorioaselor lupte duse de națiunea noastră în frunte cu partidul comunist pentru eliberarea patriei de sub dominația fascistă și pentru edificarea unei societăți noi ; c) tema istoriei celor trei decenii în care România a devenit republică socialistă înfloritoare, dinamizînd istoria spre prezentul și viitorul său de aur, spre triumful civilizației și progresului necontenit al națiunii socialiste.

Acest trecut prinde substanță într-una din legendarele figuri ale statului dac, Zamolxe, discipol al lui Pitagora, simbol al unei vechi culturi de sinteză orientală, greacă și autohtonă, ale cărui virtuți morale și filozofice sînt evocate în opera radiofonică compusă de Liviu Glodeanu în 1969, pe un libret bazat pe texte ale lui Lucian Blaga. Opera resuscită miticul personaj dac într-o viziune modernă cu înțelesul filozofic al sacrificiului pentru izbînda gîndirii și a cunoașterii, ca o încoronare a facultăților cu care este înzestrat omul. Există o anumită înrudire între destinul lui Zamolxe și

destinul lui Oedip, din tragedia lirică cu același nume, a lui George Enescu. Opera *Zamolxe* dezvăluie considerabile mijloace de convertire a ideii în cuvânt, a cuvântului în sunet, a sunetului în acțiune dramatic-muzicală, mergând de la monodia incantatorie însoțită chitarodic, pînă la complexități coral-orchestrale care ating limitele înmănunchierilor sonore comprehensibile.

Aceeași epocă de afirmare în istorie a dorinței de libertate și independență, ca ideal esențial al strămoșilor noștri, oferă temeuri de inspirație pentru opera *Decebal* de Gheorghe Dumitrescu, adevărată dramă muzicală populară din ciclul bogat și valoros de creații cu subiecte istorice realizat de maestrul amintit. În opera *Decebal* conducătorul Dacilor face dovada supremă a devotamentului pentru cauza neatîrnării, jertfirea de sine, iar poporul încarnează eroul permanent al istoriei, factorul unificator al luptei pentru libertate, care va cunoaște apoi tot prin aportul compozitorului Gheorghe Dumitrescu alte și alte apoteoze ale eroismului național. Unitatea de idei și sentimente exprimată în ciclul de oratorii și opere realizat de Gh. Dumitrescu își află echivalența în însăși structura poetică și sonoră elaborată de autor, pornind de la principii și uneori chiar de la date concrete ale tezaurului folcloric. Acest material de bază este însă transfigurat creator în spiritul unei diversități de caractere psihologice și sociale și de situații dramatice dominate de eroismul impetuos, de lirismul și epica pline de culoarea epocii, așa cum ne relevă de pildă tabloul V, *Cornul de aur al lui Decebal*, din opera amintită.

Pe un plan mai abstract, determinat de specificul genului dar cu remarcabile valențe de plasticitate tematică și de epocă se înscriu creații care evocă, în lumina personalității poetului Ovidiu, ce și-a petrecut ultima parte a vieții la Tomis, sinteza de istorie și de cultură daco-romană din care s-a zămislit apoi istoria și cultura poporului român. Avem în vedere creații ca *Elegia Pontică* de Theodor Grigoriu, pentru bas-bariton, cor de femei și orchestră de cameră, compusă în anul 1969, precum și *Simfonia a III-a „Ovidiu“* de Sigismund Toduța în care intonații de străveche rezonanță, teme cu un profil modal sever, aspru, se înlanțuie cu acorduri cromatice, pline de fast, sporind forța de evocare a unei lumi care și-a lăsat cu generozitate vestigiile pe meleagurile noastre.

Ridicîndu-se cu sufletul însoțit de dragostea pentru libertate peste negurile istoriei, poporul român a știut să-și apere ființa și legea sa împotriva tuturor celor care atentau la neatîrnarea lui și doreau să culeagă florile grădinii sale. Operele *În Vodă cel cumplit* de Gh. Dumitrescu, *Pană Lesnea Rusalim* de Paul Constantinescu, *Stejarul din Borzești* de Teodor Bratu; *Balada pentru orchestră, solo de bariton și cor* de Mihail Jora, baladele despre *Pintea Viteazul* de compozitorii Nicolae Brînduș

și Vasile Herman, despre Gheorghe Doja de Constantin Palade; opera *Horia* de Sabin Drăgoi și oratoriul cu același nume de Alfred Mendelshon; oratoriul *Tudor Vladimirescu* de Gh. Dumitrescu, baletele *Iancu Jianu* de Mircea Chiriac și *Haiducii* de Hilda Jerea; operele *Doamna Chiajna* de Nicolae Bucliu, *Neamul Șoimăreștilor* de Tudor Jarda, *Apus de soare* de Mansi Barberis și *Ecaterina Teodoroiu* de Emil Lerescu; operetele *Lăsați-mă să cînt* de Gherase Dendrino și *Spune inimioară, spune* de Elly Roman și multe alte lucrări pun în lumină actuală chipuri și momente de seamă ale istoriei noastre. De la tema luptei haiducilor, care după cuvîntul lui Alecu Russo erau chemați de istorie „pentru a stabili cumpăna dreptății“, pînă la temele luptei împotriva împilării naționale și ale luptei pentru afirmarea unității de teritoriu, limbă și cultură a poporului — acesta este orizontul de inspirație a unor creații valoroase realizate de compozitorii noștri în ultimele trei decenii. Modalități stilistice de o infinită varietate creează interes în jurul acestei tematici și în măsura în care autorii au știut să-și consacre întreaga măiestrie și trăire artistică exprimării idealurilor și sentimentelor evocate, operele lor au intrat în conștiința compatrioților aducînd un mesaj puternic al trecutului prin prezent spre viitor.

Și cine oare n-a deslușit simbolul de libertate națională și socială pe care-l cuprinde aria de un lirism cald, cuceritor, al lui Ciprian Porumbescu din opereta *Lăsați-mă să cînt* de Gherase Dendrino, ca o dovadă peremptorie a virtuților genului de a reflecta major tema istorică?

Această bogată și aleasă lume de teme și eroi, de imagini și sentimente, această importantă experiență de creație dobîndită de compozitorii noștri își vor afla împlinirea în direcția acelei tematici istorice care prefigurează etapa contemporană.

Odată cu trecerea de la vechea orînduire socială întemeiată pe exploatarea omului de către om, la orînduirea superioară, socialistă, s-au schimbat atît factorii obiectivi cît și factorii subiectivi care determină direcția și formele dezvoltării creației și vieții noastre muzicale în ansamblu. Spărgînd cercul închis al publicului de inițiați de odinioară, muzica a căpătat astăzi un larg fundament de masă. Aceasta se referă atît la sfera conținutului expresiv, la lumea de idei și sentimente care se adresează întregii națiuni, cît și la modalitățile de realizare artistică adecvate diferitelor straturi ale publicului. Promovînd afirmarea unei nelimitate varietăți de stiluri și temperamente creatoare, compozitorii se străduiesc să apropie în permanență arta de înțelegerea și cerințele ascultătorilor, aflați în continuă ascensiune a vieții spirituale. În procesul de creație angajată, compozitorii pornesc de la principiul legăturii de nedesfăcut între

valoarea artistică și înalta menire socială a muzicii. Împlinirea acestei meniri nu este cu puțință decât orientând toate eforturile în direcția subiectelor și problemelor de maximă semnificație, de profundă actualitate. În acest context de idealuri și preocupări, tematica istorică a perioadei moderne și contemporane, aceea privind realitățile din patria noastră în preajma și în momentul eliberării patriei de sub dominația fascistă a devenit în modul cel mai firesc un domeniu esențial al activității de creație muzicală, îmbogățind lucrările noi inspirate din lupta dusă de poporul român de-a lungul multor secole ale existenței sale. Puternica vibrație patriotică și umanistă pe care o transmit contemporanilor paginile eroice și dramatice ale mișcării muncitorești din timpul regimului bughezo-moșieresc, ale luptelor purtate sub conducerea fermă a partidului comunist român, ale răscoalelor țărănești și ale contribuției militante adusă de intelectualitatea cu vederi înnoitoare, democratice, a generat valoroase poeme simfonice, uverturi, simfonii, cantate, oratorii, opere, reflectând sensibilitatea și gândirea actuală în lumina cărora sînt evocate artisticește evenimente istorice, fapte petrecute aveau.

Formele cele mai larg îmbrățișate ale creației cu temă istorică sînt suita și cantata, balada, poemul. Valorificînd resurse lirice, epice, și dramatice, ele folosesc, în cadrul unor proporții relativ restrînse, bogatele posibilități ale scriiturii vocal-corale și orchestrale de care dispune arta contemporană.

Una dintre cele mai reprezentative lucrări ale genului suitei vocal-simfonice este ciclul de șapte cîntece *Din ulița noastră* realizat de Paul Constantinescu pe versuri de Cicerone Theodorescu. Compus și prezentat în primă audiție în anul 1960, în cadrul manifestărilor în cinstea celui de al treilea Congres al Partidului, ciclul amintit reliefează imagini puternice, răscolitoare ale luptei poporului în frunte cu clasa muncitoare pentru libertate și dreptate. Impresionează modul în care compozitorul conturează o atmosferă expresivă, unică, perfect încheată, dar care în același timp prezintă nuanțe distincte, ohiar contrastante, pornind de la arhetipuri ale muzicii populare.

Elementul liric — acel pastel, acea *Închinare* din primul cîntec — își află corespondentul său final, liedul *Hrisov de mai*, care redă optimismul bătrînei mame ce scrutează plină de speranță viitorul.

Aspectul tragic conținut în liedul *După mort*, este realizat prin transfigurarea intonației de bocet. Revărsarea unei dureri profunde, exprimînd tabloul trist al unei înmormîntări în mahalaua săracă de odinioară, este investită cu o importantă funcție dramatică, făcînd pe auditor să participe cu propria sa simțire la acuzarea realității vechiului regim. Elementul umoristic capătă de asemenea o puternică elocvență, surprinzînd în piesele *Colonelul* și *Pitpalacul*, chipurile grotești ale slugilor stă-

pînirii burghezo-moșierești. În episodul *Cu ducele de pîine* procedeul epic, enunțat mai întii în *Grevă*, revine pentru a reda, prin dezvoltarea variată cu aspect de passacaglia, avîntul eroic al clasei muncitoare.

Poemele *Mama* de Matei Socor, pe versuri de Maria Banuș și *Mierla lui Ilie Pintilie* de Anatol Vieru, pe versuri de Veronica Porumbacu se înscriu printre creațiile care au afirmat acest gen în perioada de început. Poemul *Mama* exprimă, printr-o muzică de caldă pasiune lirică, în care accentele deolamatorii se îmbină cu elemente melodice avîntate, efortul de a consolida pacea și fericirea pentru toți oamenii. Neînfricatul eroism al comuniștilor, a căror dragoste pentru popor și dîrzenie în luptă au fost mai tari decât suferințele Doftanei, constituie firul conducător în dramaturgia poemului *Mierla lui Ilie Pintilie*, pentru voce de altistă, cor mixt și orchestră, realizat de Anatol Vieru în perioada de tinerețe a creației sale. Imaginea întunecată, răscolitoare a închisorii, redată printr-o melodie de *lamento* dramatic, determină o creștere polifonică impresionantă, care cucerește zărilor optimismului, ale încrederii în victoria poporului asupra împilatorilor: „Pe deal un alt cîntec răsare / Tu, mierlă, să-nalți bucurii /, căci mîndru un steag pe închisoare / se urcă în zori de zi.“ Valoarea de simbol a păsării care aduce solia eliberării își află o convingătoare subliniere în muzică prin dezvoltarea elementelor tematice, viguroase, prin creșterea inspirată și ingenioasă a plasticității orchestrale.

Balada steagului de Sigismund Toduța, pe versuri de Victor Tulbure, exprimă un dramatism sobru, interiorizat, datorită în special dezvoltărilor polifonice ale melosului modal, în care recunoaștem cu predilecție teme de bocet. Părți ca *recitativul*, *passacaglia* și *fuga* redau durerea adîncă a mamei care și-a pierdut fiul în lupta pentru dreptate socială, apoi încrederea în viitorul luminos al patriei. Măiestria creatoare a autorului se afirmă prin densitatea și concizia discursului, prin relieful imaginii poetice și muzicale.

Probleme specifice de realizare suscită genul vocal-simfonic de maximă amploare și complexitate al oratorului. Formă ciclică, oratoriul se caracterizează prin conținutul său epic-dramatic, redat fără reprezentare scenică, tratînd prin excelență tematica istorică și filozofică cu mijloace oferite de ansamblul coral-orchestral și de participarea soliștilor.

Folosind experiența dobîndită în cantata *Prind visele aripi* și într-o altă lucrare de același gen pe versuri ciangăiești, compozitorul Tiberiu Olah a realizat oratoriul *Constelația omului* pe versuri de Vladimir Maiacovski. El reușește să sintetizeze lirismul avîntat și extatic cu tumultul viguros și dinamic al acțiunii transformatoare desfășurată de omul eliberat.

Din tematica luptelor clasei muncitoare din țara noastră, care au culminat cu greva ceferiștilor din februarie 1933 s-a inspirat com-

pozitorul Gh. Dumitrescu alegînd versurile lui Cicerone Theodorescu pe baza cărora a alcătuit oratoriul *Grivița noastră*. Spre deosebire de oratoriul *Tudor Vladimirescu*, conceput în esență ca o desfășurare epică, oratoriul *Grivița noastră* a fost plămădit ca un poem liric-dramatic, ambele lucrări avînd comun caracterul eroic. Structurat în triptic, oratoriul *Grivița noastră* zugrăvește imagini din realitățile sociale din trecut (partea centrală), apăsătoare, întunecate, în contrast cu imagini din Grivița nouă (prolog-epilog). Elementul dinamic, militant este redat prin cîntecul *La luptă, Griviță, la luptă*, ecou de caldă vibrație revoluționară a cunoscutului cîntec muncitoresc *Alarmă, alarmă la CFR!*, generat direct de evenimentele grevei. Este un episod tematic care străbate ca un refren întreg oratoriul, hrînind din resursele sale ritmice și intonaționale energice, viguroase, substanța lucrării. Oratoriul se distinge prin forța emoțională, prin caracterul pătrunzător al expresiei.

O concepție asemănătoare o vedește oratoriul *Scînteia eliberării* de Ovidiu Varga dedicat luptei partidului în ilegalitate, avînd ca text o baladă de Victor Tulbure. Compus în cinstea celei de a XV-a aniversări a Eliberării, oratoriul *Pe lepedea eroilor* de Sergiu Sarchizov este alcătuit pe versuri ale cîtorva poeți contemporani. Personajele sînt poporul — reprezentat prin masa corală — și o pereche de tineri luptători comuniști. Lucrarea zugrăvește într-o amplă epopee anii de suferință petrecuți de cei mai bravi fii ai poporului între zidurile Doftanei, apoi episodul dramatic al războiului provocat de fasciști. Ea glorifică libertatea, impunîndu-se prin suflul dramatic rezultat din dezvoltarea resurselor cîntecului revoluționar și folcloric într-o concepție unitară.

Cantatele 1933 de Liviu Glodeanu, *Comunistul* de Andrei Porfeteș, *Pămîntul acesta* de Liviu Ionescu, oratoriile *Ștefan Furtună* de Wilhelm Berger, *Lazăr de la Rusca* de Diamandi Gheciu, *Grivița luptătoare* de Constantin Palade și *Oratoriul Eliberării* de Radu Paladî întregesc aportul acestor genuri la reprezentarea tematicii istorice contemporane. Prin operele *Răscoala*, după romanul lui Liviu Rebreanu și *Fata cu garoafe* pe libret de Nicoale Tăutu, compozitorul Gh. Dumitrescu a dat măsura considerabilă a artei sale în acest domeniu. În cea de a doua operă amintită este pus în relief printr-un melodism plin de patos revoluționar, chipul eroului anonim, al omului din popor, care la chemarea partidului își consacră tot ce are mai scump pentru cauza eliberării patriei.

S-au remarcat de asemenea printre lucrările care conturează convingător figuri și momente ale istoriei contemporane, operele *Pădurea vulturilor* de Tudor Jarda, *Trandafirii Doftanei* de Norbert Petri și *Ecaterina Teodoroiu* de Emil Lerescu, precum și baletele *Primăvara* de Cornel Trăilescu și *Văpaia* de Mircea Chiriac.

Nu mai puțin fecundă s-a dovedit tematica istorică contemporană pentru genurile orchestrale. Amintim astfel poemele simfonice *Prăbușirea Doftanei* de Alfred Mendelssohn, *Evocare*, *Filimon Sirbu* și *Monumentul* de Dumitru Bughici, *Noapte de august* de Irina Odăgescu, *În memoriam* de Alex. Pașcanu, poemele vocal-simfonice *Visul lui Bălcescu* de Ion Hartulary Darclé, *Remember* de Walter Klepper pe versuri de Ana Blandiana, *Noapte de august* de Doru Popovici, *Balada celui fără nume* de Sergiu Sarchizov, *Monumentum* de Aurel Stroe, *Simfonia eliberării* de Diamandi Gheciu, etc.

Actualizînd artisticoeste evenimentele care au dus la afirmarea în istorie a națiunii române libere și independente, evocînd momente și figuri de seamă ale luptei poporului pentru o viață demnă, creația noastră muzicală apropie astfel trecutul de prezent, făcînd să vibreze în conștiința contemporanilor valorile înalte de ordin patriotic și umanist înscrise în cronică națională. Suprema finalizare a acestei lupte, apoteoza valorilor istoriei reprezintă caracteristica erei socialiste, cînd stăpînul bogățiilor patriei devine poporul, iar făuritoarea propriei sale istorii este însăși națiunea socialistă. Trăsătura calitativ nouă pe care o prezintă istoria României contemporane în raport cu trecutul este așadar înțelegerea profundă și activă a rolului pe care sînt chemate să-l joace masele de oameni ai muncii, întreg poporul care, sub conducerea înțeleaptă și fermă a Partidului Comunist Român, edifică societatea nouă, superioară. Acestui adevăr fundamental îi sînt consacrate valoroase creații muzicale în genul vocal-simfonic, simfonic, dramatic, în genul muzicii corale și ușoare, pentru teatru și pentru film, menite să exprime în marea lor bogăție de nuanțe, în adîncul trăirii emoționale și al înțelegerii filozofice, drumul suitor pe care-l străbate astăzi istoria României socialiste, cuceririle în planul vieții materiale și spirituale. Din sentimentul că patria se identifică cu tot ce este creator, cu tot ce militează pentru pace și prietenie, pentru libertate și independență, pentru respect și conlucrare între toate națiunile lumii, pentru tot ceea ce înalță pe om pe culmile culturii și civilizației, din acest sentiment au luat naștere lucrări ca imnul *Mărire ție, patria mea*, de Mihail Jora, pe versuri de Mariana Dumitrescu, un cîntec de adevărată elevație spirituală, de profundă vibrație patriotică.

O concepție de manifest dinamism ne relevă cantata *Prînd visele aripi* de Tiberiu Olah, pe versuri de Maria Banuș, compusă în cinstea celei de a XV-a aniversări a Eliberării patriei. Dramatismul îmbracă aici aspectul conflictului între atmosfera sumbră a războiului de agresiune, dezlănțuit de dictatura fascistă și paginile glorioase ale întoarcerii armelor împotriva agresorilor hitleriști. La polul luminos, de o

aleasă inspirație poetică, se află tema corală a introducerii, care redă metaforic începutul noii istorii a României eliberate: „Trec anii ca valul, ca spumele mării / Ce leagăn-o lume-ngropată / O stâncă se-nalță deasupra uitării / O vară fierbinte, curată“. În partea a doua — *pesante* — un motiv ritmic-armonic de expresie sfîșietoare este dezvoltat pînă în apogeul tensiunii sale interioare, pentru ca secțiunile a treia și finalul să pună în lumină mersul adevărat, drept al istoriei. De la începutul fugii corale, pe o temă de o energie ascendentă asistăm la amplificarea emoțională care culminează cu o *passacaglia* în care elementul victorios, optimist se afirmă cu impetuozitate. Încă din această lucrare, procedeele de dezvoltare ritmică și armonică precum și soluțiile unei orchestrații de vie plasticitate descriptiv-emoțională fac să se desprindă liniile stilului vocal-simfonic viguros și personal al lui Tiberiu Olah.

Dintre cantatele inspirate de avîntul construcției socialiste s-a remarcat prin forța expresiei *Cantata anilor-lumină* de Anatol Vieru, pe versuri de Nina Cassian. Textul aduce elogiul efortului rodnic pe care poporul eliberat îl face pentru desăvîrșirea cuceririlor sale. Compozitorul folosește într-o concepție liberă principiile formei de sonată, solicitînd acesteia marile posibilități de a reda clocotul de viață și elanul creator. Cele două teme — dintre care a doua preia melodia cunoscutului cîntec *Țară scumpă, să trăiești*, compusă de Anatol Vieru pentru muzica filmului *Pe drumurile României* — sînt două ipostaze diferite doar ca nuanță ale aceluiași material tematic voluntar, stenic. Se remarcă dezvoltarea, am spune explozivă, a potențelor temelor, subliniată printr-o ritmică alternativă și printr-o instrumentație de efect penetrant și activ. *Cantata anilor lumină*, evitînd încheierea festivă devenită convențională, conchide într-o atmosferă destinsă, în raport cu planul emoțional al întregii lucrări.

Cantata patriei de Laurențiu Profeta, pe text de Eugen Frunză, cuprinde de asemenea, redacte simbolice, momente de seamă ale istoriei țării; ea se distinge prin construcția limpede, echilibrată și printr-o orchestrație vie, dinamică. O cîntare convingătoare prin expresia cizelată, concisă și densă emoțional o aduce patriei socialiste *Cantata festivă* de Aurel Stroe, pe versuri de Victor Tulbure, omagiu la un deceniu și jumătate de la Eliberarea țării de sub jugul fascist: „Oriunde aș fi, te întîlnesc în cale/O țara mea cu tîmple de argint/Mă-nalț în piscul frumuseții tale/ Te apăr, și te laud, și te cînt“. Tratarea în culori puternice a materialului tematic de rezonanță populară, cu o structură modală ingenios realizată reliefează o esență lirică, de convingător elan sărbătoresc.

Trăsături asemănătoare, în aceeași categorie a cantatei lirice pe tema patriei, prezintă

Cantata festivă de Ștefan Niculescu, pe versuri de Nina Cassian, lucrare de o vibrație caldă, luminoasă, precum și cantatele *Mai multă lumină și Povestea bradului* de Sabin Drăgoi, *Minerii Jiului* de Teodor Bratu, *Cantata Partidului* de Emil Simon, care pun în prim plan discursul coral. Semnificativă pentru creația de cantate inspirate din viața și năzuințele tineretului este *Cantata de cameră* de Andrei Portfetje, talmăcire muzicală personală a unor versuri din ciclul *Primele iubiri* de Nicolae Labiș. Alte cantate sînt dedicate unor locuri și oameni de pe meleagurile patriei noastre care au înflorit sub soarele Republicii. Printre acestea menționăm *Odă orașului meu*, cantată de Theodor Grigoriu, inspirată din clocotul prefacerilor innoitoare care au cuprins în anii socialismului orașul Galați. Împreună cu poeta Nina Cassian, compozitorul exprimă prinosul de admirație față de omul contemporan, făuritor de frumos și de bine în Galațiul de azi.

Întregesc peisajul creației vocal-simfonice inspirată din tematica istorică a zilelor noastre *Cantata patriei* de Constantin Arvinte, *Odă* de Dumitru Capoianu, *Cantate* de Corneliu Cezar, cantata *Izvoarele păcii* de Nicolae Coman, *Odă pentru republică* de Cziki Boldiszar, cantata *Libertatea* de Wilhelm Demian, cantata *Se construiește lumea noastră* de George Draga, *Cantata festivă* de Theodor Drăgulescu, cantata *Drapelul* de Grigore Nica, *Cantata pentru pace* de Franz Xaver Dressler, cantata *Inscripție* de Vasile Herman, cantata *Casa* de Ștefan Mangoianu, cantata *România, țară de vis* de Vasile Spătăreanu, cantata *Cîntare unui ev aprins* de Cornel Țăranu, cantate de Aladar Zoltan, cantata *Țara mea* de Ștefan Zorzor, *Cantata Bucureștiului* de Alfred Mendelsohn precum și oratoriile *Zorile de aur* și *Pămînt dezrobit* de Gh. Dumitrescu și *Sub soarele păcii* de Hilda Jerea.

Punînd în valoare virtuțile specifice de adîncire a trăirii emoționale, a gîndirii filozofice, creația simfonică a găsit în tema vieții contemporane, în temele istoriei României noi, bogate motive de inspirație. Amintim astfel *Ritmuri citadine* de Nicolae Beloiu, *Imagini bucureștene 1959, triptic simfonic* de Pascal Bentoiu, *Fi'e de Letopiseș*, lucrare dedicată Iașului natal reconstruit și înflorind în zilele noastre, de către compozitorul Dumitru Bughici; *Simfonia Ploieșteană* inspirată din epopeea eroică și din viața creatoare a acestui important centru muncitoresc și punct industrial al patriei, oraș natal al compozitorului Paul Constantinescu; același creator a realizat rapsodia *Înfrățirea*, dedicată prieteniei dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare; *Simfonia a XVI a „Triumful păcii“* de Dimitrie Cuclein, *Simfonia a III a „Reconstrucția“* de Alfred Mendelsohn, Suitele simfonice *Impresii din Reșița* de Walter Mihai Klepper, *Imagini hunedorene* de Adalbert Winkler și uvertura *O zi de vară* de Zeno Vancea redau imagini și

sentimente ale vieții plină de avânt constructiv din domenii diferite ale realității contemporane. *Simfonia a II-a a Republicii* de Nicolae Buicliu și *Simfonia a IV-a „Apelul păcii“* de Alfred Mendelssohn precum și *Simfonia a II-a* de Gheorghe Dumitrescu își concretizează mesajul actual prin fuziunea cu stihuri ale poezilor noștri. Dedicată celei de a 15-a aniversări a republicii, *Simfonia a II-a de Gh. Dumitrescu* este axată pe un cîntec de mase inspirat de versuri ale lui Nicolae Labiș, aducînd cîntare patriei socialiste. El constituie materialul tematic pentru impetuoasele construcții polifonice ale ultimei părți — *andante maestoso* — susținută de soliști vocali, cor și orchestră; „Pe pămîntul acesta se-nalță furnale/Cu lava fierbinte în miez clocotind/ Sub pămîntul acesta își taie o cale/ Minerii, spre roca de fier și de-argint“.

Genurile operetei și al operii sînt strîns legate de tematica vieții contemporane. Aceasta a inspirat operetele *N-a fost nuntă mai frumoasă* de Nicolae Kirulescu, *Plutașii de pe Bistrița* și *Tîrgul de fete* de Filaret Barbu, *Culegătorii de stele* de Florin Comișel, *Colomba* și *Fetele din Murfatlar* de Elly Roman, *Se mărită fetele* de George Grigoriu. Cele mai frumoase pagini din aceste creații exprimă un lirism tineresc și dragoste de viață. În domeniul operii s-au remarcat creații ce realizează cu mijloace specifice o adevărată sinteză a momentelor cruciale, a figurilor de seamă, a generațiilor care au înfăptuit și care reprezintă istoria patriei. Amintim astfel opera *Trei generații* de Sergiu Sarchizov pe libret de Lucia Demetrius și opera *Trepte ale istoriei* de Mihai Moldovan. Opera-frescă *Trepte ale istoriei* este o creație aparținînd concepției moderne de structurare a genului, caracterizată printr-o dinamică aparte a elementelor sinoretice. Aceasta înseamnă că acțiunea operii se deplasează din zona liric-dramatică consfințită de

marea tradiție a genului, în zona simbolurilor, a metaforelor cuprinzînd într-un viu dialog spațiul și timpul. Din punct de vedere muzical, locul formelor determinate îl iau fluxul elementelor improvizate, formele prin excelență deschise. Opera *Trepte ale istoriei* de Mihai Moldovan dezvoltă ideea unității istoriei noastre ca o continuitate a voinței de libertate și demnitate manifestată într-o diversitate de momente și figuri care alcătuiesc istoria. Pe plan muzical, devenirile de la faza de etnogeneză pînă la lupta pentru unire, pentru independență și pînă la momentul contemporan al insurecției și al triumfului zorilor noi sînt intruchipate de către soliști, cor și orchestră într-o acțiune muzicală de remarcabilă elasticitate și viață, în timp ce ideea unității este permanent subliniată de o formație coral-instrumentală restrînsă care activează de-a lungul lucrării. Elemente muzicale autentic folclorice apar ca premise ale construcției dramatice, intrînd apoi într-o ingenioasă sinteză cu elemente sonore, noi, insolite, cerute de firul evenimentelor evocate.

Remarcînd de asemenea aportul muzicii de fanfară, reprezentată prin lucrări ca poemul vocal-simfonic *Victoria* de Dumitru Eremia, aportul muzicii corale și al muzicii ușoare ale căror valori de frunte sînt în linii esențiale inspirate din realitățile patriei socialiste, din istoria care se scrie sub ochii noștri, subliniem în concluzie că sub toate cele trei aspecte la care ne-am referit — și anume inspirația din trecutul îndepărtat, din istoria modernă și contemporană a României —, realitățile istorice au generat un bogat orizont de idei și sentimente, oferind muzicii substanță poetică și dramatică generoasă. Această ingemănare între istorie și actul de creație muzicală are și va avea în viața de azi și de mîine a poporului nostru nemărginite perspective de afirmare.